

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Idea Theologiæ Sacramentalis

Petrus <a Sancto Josepho>

Coloniæ, 1648

IV. De reali præsentia Christi in Eucharistia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42272

CAPUT IV.

De reali præsentia Christi in Eucharistia.

RESOLUTIO I. *Corpus Christi realiter, & substantialiter est præsens in Eucharistia.*] Hæc non tantum est de fide, sed etiam unum ex præcipuis fidei nostræ mysteriis. *Probari autem potest primò ex cap. 6. Joan.*, supponendo ibi agi de Eucharistia, illiusque reali mandatione, ut Patres, & Theologi communiter tradunt, breviterque probatur: tum quia Christus promittit novum aliquem pane in nunquam ante datum, aut ab hominibus manducatum: signum ergo est non agi de sola mandatione ipsius Christi per fidem: siquidem Patres Antiqui habebant fidem in Christum venturum, eumque spiritualiter manducabant; tum quia si Christus de sola fide ageret, hortaretur tantum Judæos, ut in ipsum crederent, & credentibus vitam æternam promitteret: neque ageret de pane & Potu, ac multò minùs toties inculcaret carnem suam manducandam, & sanguinem suum bibendum: sic enim perpetuus esset in loquitione metaphorica, ex qua Judæi non levem errandi ansam sumpfissent. Tum quia incredibile est Joannem Evangelistam nullibi egisse de sacramento Eucharistie: at nullibi de eo verba fecit; si totum illud *caput 6.* exponendum est de sola Christi mandatione per fidem: quare omnino dicendum est, in eo capite agi de mandatione sacramentali, atque ad eo de sacramento Eucharistie.

Hinc autem sumitur *ratio assertionis*: nam cùm Joannes agat de Eucharistia, & Christus promittat se in ea daturum carnem suam, & sanguinem suum, hæc promissio debet propriè intelligi de vera carne Christi, & de vero sanguine illius; cùm ex regula generali ab Augustino tradita, nunquam recedendum sit à proprio & litterali Scripturæ sensu, nisi manifestè probetur, talem sensum sequendum non esse: & aliunde

DE EUCHARISTIA. CAP. IV. 113

aliunde caro , & sanguis Christi nunquam sumantur metaphoricè , pro sola figura carnis & sanguinis Christi , sed semper propriè pro vera illius carne & sanguine ; ut olim observatum est à Patribus , contra hæreticos illos , qui Christo veram carnem negabant.

Deinde promisit Christus Judæis , qui ipsum sequuti fuerant per desertum , panem multò præstantiorem illo quo satiati fuerant ; imò & excellentiorēm ipso manna , quod olim eorum Patribus exhibitum fuerat . At hoc congruè intelligi non potest , de pane aliquo vulgari , qui corpus Christi significaret : non enim ejusmodi panis , propter rationem signi , esset præstantior pane miraculosè multiplicato , qui erat figura Eucharistia ; & multo minus esset præferendus ipsi manna , quod manibus Angelorum fabricatum erat , & continebat omnem saporem suavitatis , & haud dubiè hoc sacramentum præfigurabat . Fatendum igitur est , promissionem Christi intelligendam esse de pane aliquo præstantiori , nempe de carne sua exhibita sub specie panis , de qua loco citato dixit ; Panis quem ego dabo , caro mea est pro munidi vita : quibus verbis manifestè indicavit se propriè de vera sua carne loqui .

Postremò accedit murmuratio Capharnaitarum , qui postquam Christus carnem suam illis promisit , dixerunt , quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum ? quod certè non dixissent , si Christus eorum judicio non fuisset locutus de carne sua , sed de pane , qui carnem illius significasset . Et Christus ipse nisi locutus fuisset de propria carne , non fuisset pañus , ut illi sermonem quem ad illos habuerat , de ea intellexissent sed illico pravam eorum intelligentiam correxisset dicens , se tantum agere de figura carnis sūræ : quod non modo non fecit , quin imò ut suam promissionem de vera carne ab ipsis intellectam , confirmaret , illico addidit . Nisi manducaveritis carnem filii hominis , & biberi-

biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.

Probari potest 2. Ex verbis institutionis hujus sacramenti quæ habentur *Matth. 26. Marci 4. Luca 22.* & apud Paul. *1. Cor. 11.* ex his enim locis constat Christum vocare corpus, & sanguinem suum, id quod comedendum, & bibendum porrigebat discipulis suis. Quare ergo verba tam clara, & perspicua non intelliguntur de vero corpore, & sanguine Christi? aut cunctemus locutionem esse figuratam, & sermonem esse tantum de figura corporis & sanguinis Christi? Certè si vera & litterali acceptione verborum dimissa, ad metaphoras configere liceat, occurrent infinitæ explicationes figuratae, quarum una non erit certior alia; ut patet vel ex innumeris interpretationibus quas afferunt seculari, circa verba prædicta. Imò ita fiet ut nihil certum sit in tota Scriptura; quia quantumvis verba aperta sint & dilucida, respondebitur locutionem esse figuratam, ac proinde aliter intelligendam quam verba sonent. Unde quæcunque dicuntur de Trinitate, de Incarnatione, de Resurrectione futura, &c. facilè eludi poterunt, confundiendo ad tropos & metaphoras. *Quod si Novatores contendunt,* quæ de his mysteriis traduntur in Scriptura, propriè accipienda esse, cur quando agitur de corpore, & sanguine Christi in Eucharistia, omnem proprietatem respuant, & ad figuræ configunt? Maximè cùm nullibi Scriptura tam apertè dicat, in Deo esse tres personas realiter distinctas, & unam essentiam; in Christo duas naturas, divinam, & humanam, cum unico Verbi supposito: nosque in eadem carne resurrectos: quam Christus locis citatis ait, hoc quod dabat Apostolis, esse corpus & sanguinem suum.

Confirmatur 1. Hoc argumentum ex nonnullis verbis, quæ adjunguntur institutioni hujus sacramenti. Nam de corpore dicitur, *Quod pro vobis tradetur:* at certum est non nisi verum Christi corpus pro homini-

DE EUCHARISTIA. CAP. IV. 115

minibus traditum, seu in cruce oblatum fuisse. De calice vero dicitur, eum pro hominibus fundendum; quis autem asserere audeat, merum vinum pro hominibus id est pro eorum salute effusum fuisse? De illo autem qui indignè accedit ad hoc sacramentum, dicitur eum esse reum corporis, & sanguinis Domini, & judicium sibi manducare & bibere, id est, in corpus & sanguinem Domini gravissimè peccare, adeoque pœnam æternam mereri, ut omnes expligant. At quis credat, eum qui in statu peccati, sumit frustulum panis, tam graviter peccare, ut pœna æternæ reus fiat? Certè Agnus Paschalis erat figura Christi, eaque multo præstantior simplici pane, nec tamen peccator qui eo vescebat, peccabat mortaliiter. Quare fatendum est, sub specie illa externa panis, & vini quæ viderur in Eucharistia, aliquid longè præstantius latere, nempe corpus ipsum & sanguinem Christi, adeoque verba institutionis propriè intelligenda esse.

Confirmatur 2. Ex unanimi consensu omnium Patrum, & Doctorum Ecclesiarum qui verba institutionis de vero corpore, & sanguine Christi semper intellexerunt, ut patet, tum ex eorum scriptis, tum ex variis Conciliis sive generalibus, sive provincialibus quibus interfuerunt. Quis igitur audeat prædicta verba à proprio & genuino sensu, qui in universa Ecclesia semper receptus fuit, dimovere, & ad figuratas locutiones divertere? Evangelista apertissimè testantur Christum dixisse, hoc est corpus meum, hic est sanguis meus; idem testatur Paulus, & tam hic quam illi agunt de corpore, quod pro nobis traditum fuit, & de sanguine pro salute nostra effuso: & hoc intellexit Ecclesia jam à mille & sexcentis annis de vero corpore, & sanguine Christi, quæ nobis in Eucharistia realiter & substantialiter dari profitetur: Num ergo liceat contra aperta Scripturarum verba, contra venerandam Patrum antiquitatem, contra majorum traditionem, & sæculo-

rum

rum omnium consensum, ad tropos & figuras con-fugere?

Novatores solam Scripturam recipiunt, eam consulant. Nunquid Evangelistæ, & Paulus dicunt Christum in nocte cœnæ dixisse discipulis, Accipite & comedite. hoc est signum corporis mei. Minimè vero, sed fatentur illum dixisse, hoc est corpus meum. Scriptura ergo à qua sola patrocinium expectant, magis nobis favet, quam illis. Quod si scriptura per scripturam solam elucidanda sit ut ipsi clamant, exhibeant nobis aliquem locum scripturæ, ex quo pateat verba prædicta figuratè, & non in proprio sensu accipienda esse. Si vero nullus ejusmodi locus suppperit, cur apertam Patrum expositionem rejiciunt? Num Calvinus sapientior forte est, & perspicacior tot viris sanctissimis, & doctissimis qui ante illum scripsierunt ejusque errorem damnarunt? Num sententia illius præferenda est iudicio, & communis sensus Ecclesiæ, quam scimus à Spiritu sancto regi, & esse fundamentum ac columnam veritatis ac in rebus tanti momenti errare non posse?

Sed quid opus est aliunde rot argumenta mutuari, ad convellendam hæreticorum pervicaciam? Ipsorum doctrinam recolamus, & planè constabit eā subsistere non posse, cum figuris quas in verbis consecrationis comminiscuntur. Docent illi hoc sacramentum esse signum corporis Christi præsentis, non absentis; imò eos qui id negant, efficere Deum mendacem. Quæro autem à novis istis Doctoribus, quare probent Eucharistiam esse signum corporis præsentis, nisi verba accipientur propriè, & ut sonat? Nam si sensus illorum est, panem significare corpus Christi, non inde colligent corpus Christi esse præsens: quandoquidem multa sunt signa rerum absentium, sicut præteritarum & futurarum: Quare vel invitati fateri debent, verba consecrationis sumenda esse in propria significatione, ut explicantur à Catholicis.

Probari

DE EUCHARISTIA CAP. IV. 117

Probari potest 3. Prædicta resolutio, tum ex antiquis
Lyturgiis, quæ ab Apostolis, ut fertur, confectæ, &
ab Ecclesia approbatæ sunt: tum ex plerisque Con-
ciliis generalibus & provincialibus: tum ex consen-
su antiquorum Patrum Græcorum, & Latino um-
tum ex constanti & perpetua praxi Ecclesiæ, quæ
semper habuit Sacerdotes, templa, altaria, aliaque
ad confectionem, & usum hujus sacramenti necessa-
ria. Tum denique ex variis miraculis, quibus Deus
veritatem de qua agimus manifestavit. Verum quia
ista omnia apud plerosque recentiores videri pos-
sunt, in iis recensendis non immorabitur: præser-
tim cum sperandum non sit, eos qui verba Christi
sole ipso clariora, mille artibus eludere conantur,
authoritatibus hominum permovendos, ad confiten-
dum veritatem corporis, & sanguinis Christi in Eu-
charistia.

Illud tantum notetur ex Concilio Trident. sess. 13.
cap. 3. Semper hæc fides in Ecclesia Dei fuit, statim
post consecrationem, verum Domini nostri corpus,
verumque ejus sanguinem sub panis & vini specie,
una cum ipsius anima, & divinitate existere. Unde
can. 1. sic statuitur. Si quis negaverit in sanctissimæ
Eucharistia Sacramento contineri verè, realiter, &
substantialiter corpus & sanguinem, una cum ani-
ma, & divinitate Domini nostri Jesu Christi, ac
proinde totum Christum: sed dixerit tantummodo
esse in eo ut in signo, vel figura, aut virtute, anathe-
ma sit.

Contra prædictam resolutionem multa objiciunt
hæretici, ex verbis institutionis, atque imprimis sic
arguunt. Id Christus dedit discipulis, quod in manus
acepit, benedixit, ac fregit, ut planum fit ex cap. 26.
Matth. accepit, benedixit, & fregit panem: ergo
panem discipulis dedit.

Hoc argumentum ita retorqueo: Id Christus dedit
discipulis, quod accepit in manus, benedixit, & fre-
git: atqui accepit panem vulgarem; ergo talem panem
dedit.

dedit, quod est contra adversarios qui asserunt, Christum Apostolis non dedit panem vulgarem, sed sacramentalem, & aliquomodo benedictione sanctificatum. Sicut igitur illi ut solvant prædictum argumentum, dicere debent, Christum non dedit Apostolis panem eodem modo se habentem, ac dum illum accepit: quia nimirum acceptum benedixit, & ea benedictione aliquatenus sanctificavit: i: a nos dicimus, Christum eti: panem acceperit, non dedit panem, quia panem quem acceperat, mutavit in corpus suum, per verba illa. Hoc est corpus meum.

Rursus objiciunt locutionem illam, hoc est corpus meum, esse sacramentalem, atque adeo figurate intelligendam esse. Hoc etiam recorgo. Verba illa, Baptizantes eos in nomine Patris & Filii, & Spiritus sancti, sunt sacramentalia, ergo figurae sunt intelligenda: ac proinde Trinitas in baptismo non est invocanda, & similiter non est necessaria aqua propriè, sed figuratè.

Deinde dico, potius contrarium concludendum esse: nam si locutio est sacramentalis, qua scilicet instituitur, aut sit sacramentum; ea debet esse vera & perspicua, non autem falsa vel ambigua, instar oraculorum dæmonum: siquidem non potest latens mysterium explicari, nisi verbis propriis & aperiatis.

Tertio opponunt, in forma calicis reperiendi loquutionem figuratam: ibi enim ponitur continens pro contento, nempe calix pro liquore in calice concluso. Ita ergo volunt verba illa. hoc est corpus meum, figuratè intelligenda esse, ut sensus sit, hoc est signum corporis mei.

Respondeo, absurdissimam esse consequentiam. Non est hic quæstio de qualibet figura, sed de ea quam hæretici introducunt, ad auferendam veritatem, & realē corporis Christi præsentiam in Eucharistia, quia videlicet signo tribuitur nomen rei significati. Exemplum autem allatum nihil facit ad proposi-
tum,

DE EUCHARISTIA. CAP. IV. 119

tum, quia nemo dicit calicem significare figuram calicis. Est quidem tropus in verbo calicis, quia calix sumitur pro liquore in calice inclusio ut patet: tum quia Christus dixit calicem porrigen Apostolis, Accipite & bibite, hic est calix sanguinis mei: constat enim non bibi ipsum calicem, sed liquorem in eo contentum: tum quia apud Lucam. & Paulum de calice dicitur, qui pro vobis effundetur, at non ipse calix, sed liquor in eo inclusus effunditur. Ceterum hæc figura est aperta, & apud homines valde usitata: vulgo enim dici solet, Titium bibisse scipham vini, vel aquæ, quo loquendi modo denotatur, Titium potasse vinum, vel aquam in scipha contentam. Est autem inauditum apud homines, & prorsus inusitatum in Scriptura, quod corpus sumatur pro signo corporis; neque aliquid nos cogit, ut tropum adeo absoletum admittamus. Quare omnino neganda est prædicta consequentia.

Quarto objiciunt verba illa *Lucæ 22*. Dico enim vobis, quod non bibam de generatione vitis, donec regnum Dei veniat: Ex quibus constat Christum vocare generationem vitis seu vinum, id quod erat in calice: atque adeo in illo non fuisse ipsius sanguinem.

Respondent nonnulli, Christum in ultima cœna duos calices Apostolis porrexisse, unū peracta cœna Paschali, alterum instituendo Eucharistiam: & priorem non consecrassæ, sed posteriorem; ac consequenter in priori de quo loquitur Lucas loco citato, fuisse duntaxat vinum: in posteriori vero sanguinem Christi. Quod autem Christus duos porrexerit calices discipulis, aperte colligi videtur ex ipso textu *Lucæ*, qui ita habet, Desiderio desideravi, hoc Pascha manducare vobiscum, antequam patiar: dico enim vobis, quia ex hoc non manducabo illud donec impleatur in regno Dei. Et accepto calice gratias egit, & dixit: accipite, & dividite

dividite inter vos: dico enim vobis quod non bibam de generatione vitis, donec regnum Dei veniat, Hancenus de coena Paschali, deinde prosequitur quæ spectant ad Eucharistiam hoc modo. Et accepto pane gratias egit, & fregit, & dedit eis dicens, hoc est corpus meum quod pro vobis datur; hoc facite in meam commemorationem: similiter & calicem postquam cœnavit dicens: hic est calix novum testamentum in sanguine meo, qui pro vobis fundetur. Certè ex serie horum verborum planum fit, calicem istum posteriorem fuisse distinctum ab alio, de quo priori loco actum fuerat: & juxta hanc sententiam obiectio prædicta nullius est momenti.

Alii nihilominus secundò respondent, Lucam tantū loqui de uno calice, & de illo per anticipationem dixisse verba allata; postea vero post consecrationē, ejusdem meminisse, ordine narrationis servato. Cujus rei non leve argumentum est, quia alii Evangelistæ prædicta verba referunt, post consecrationem calicis. Et juxta hanc sententiam, dicendum est sanguinem, qui erat in calice, vocari generationem vitis, quia illius consecratio facta fuerat in vero vino, cuius species adhuc remanebant, quæque non minus habebant vim nutriendi, quam si vini substantia adfuisset. Et modus ille loquendi est valde frequens in Scriptura sacra, quæ appellare solet res ut exteriùs apparent: sic Angeli sub externa hominum forma apparentes, vocantur homines, serpens æneus vocatur serpens, &c. Ita ergo cum sanguis Christi in calice contentus, haberet externam similitudinem vini, non mirum est quod Christus de illo agat sub nomine vini: sicut etiam corpus Christi sub specie panis contentum, interdum panis appellatur.

Quintò opponunt verba illa quæ institutionem Eucharistiae sequuntur, Hoc facite in meam commemorationem; inde enim arguunt, Christum realiter non esse præsentem in hoc sacramento, cum memoria

D E EUCHARISTIA. CAP. IV. 121

moria non sit nisi rerum absentium; ac proinde verba illa, Hoc est corpus meum, figuratè esse intelligenda.

Respondeo duo contineri in verbis illis, primò præceptum impositum Apostolis faciendi quod Christus fecerat. Secundò illud faciendi in memoriam mortis Christi. Ex primo colligitur vera Christi præsentia in hoc sacramento; nam sicut Christus, panem consecravit, & in proprium corpus mutavit, ita Sacerdotes qui idem facere jubentur, panem consecrant, & in corpus Christi convertunt. Quare ut ex illo loco ostendant hæretici, corpus Christi non esse realiter in Eucharistia, probare debent Christum, per verba consecrationis non mutasse panem in corpus suum. Ex secundo vero tantum colligi potest, Christi mortem esse prateritam; siquidem Eucharistia conficitur sub speciebus panis, & vini in memoriam mortis ipsius; juxta illud Pauli 1. Cor. 11. Mortem Domini annunciatis donec veniat. Inde autem non sequitur, corpus Christi non esse præsens in Eucharistia, ut perspicuum est.

Sextò opponunt sive in verbis institutionis, sive alibi non posse agi de vera carne Christi, quia ipse Christus dixit Spiritum vivificare, & carnem non prodere quicquam. Verum hoc argumentum primò sic retor quo. Si caro non prodest quicquam, cur verbum eam assumpsit, cur Deus eam cruci affigi passus est? Si dicant, quia & assumpta, & patibulo affixa prodeste poterat. At cur non etiam manducata? si spectetur usus & natura carnis, ea magis prodest manducata, quam cruci affixa: si Christi voluntas, quis nisi impiissimus, negare potest eum, voluisse, ut caro ipsius nobis variis modis prodest: nimirum non tantum quatenus Verbo unita, & affixa cruci, sed etiam ut manducata. Quid enim aliud sibi volunt apertissima illa verba, Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis, Joan. 6. An caro illa non prodest

prodest manducata, quæ manducantibus vitam conferit?

Dicent, ut caro Christi profit, sufficere si sola fide manducetur: Sed quis ipsos docuit, locum illum de sola manducatione per fidem intelligendum esse? id ex Scriptura probent, si possunt. Non negant Catholici carnem Christi fide sola manducatam, prodesse potuisse, si Christus statuisset, ut solum per fidem sumeretur; sed quia præcipit ut non tantum per fidem, sed etiam realiter ore corporis sumeretur; ideo dicunt, manducationi spirituali adjungendam esse realem qua ipsamet caro Christi realiter ore percipitur; & oppositum hæretici nunquam probare potuerunt.

Respondeo secundò ad argumentum carnem Christi non prodesse in Eucharistia, si spectetur sola & nuda, ut à Verbo separata; secus si consideretur ut eius unita, sic enim vivificandi vim habet. Et eodem modo respondere debent hæretici, si quis prædicta verba eis objiciat, ut probet Incarnationem & passionem Christi nihil profuisse: dicent enim carnem Christi non quidem profuisse, ut erat humana præcisè, sed quatenus cum spiritu, & divinitate coniuncta erat.

Argumentantur etiam hæretici, contra veritatem corporis Christi in Eucharistia, ex humana ratione. In primisque objiciunt implicare contradictionem, quod idem corpus eodem tempore sit in pluribus locis: quia sequeretur primo idem esse divisum à se ipso; secundò eandem rem esse posse in sexcentis, atque adeò in infinitis locis, & consequenter ubique, quod est proprium Dei: tertio idem corpus simul moveri, & quiescere; calefieri, & frigesceri; vivere, & mori: quæ omnia & similia repugnantiam involvunt.

Respondeo, ex positione rei in duobus locis, nullam oriri contradictionem. Quare ad primum dupliciter respondeo, primo ex communis sententia, Petrum Roman,

DE EUCHARISTIA. CAP. IV. 123

Romæ, & Lutetiaz simul existentem, nō esse divisum à seipso, nisi extrinsecè, & quoad locum: quia in utroque loco habet eadem principia intrinseca, & essentia. Porro quando Philosophi dicunt, rem aliquam non posse esse divisam à seipsa, loquuntur de divisione intrinseca, non de extrinseca; sicut etsi docent de ratione corporis esse, ut sit divisum à quovis alio, hoc non impedit, quominus corpora simul sint per penetrationem, atq; adeò sint indivisa quoad locum: retinent enim distinctas materias, & formas per quas dicuntur divisa quoad substantiam.

Dico secundò, præter divisionem illam omnino extrinsecam & localem, quam omnes Catholici agnoscunt, inter Titum duobus in locis positum, à quibusdam aliam admitti intrinsecam, non formalem, sed virtualem. Titius enim duobus in locis positus, virtualiter est duplex homo, quamvis idem sit realiter & formaliter; cùm in secundo constituantur per veram & substantialem sui ipsius reproductionem: non autem per adductionem, seu productionem solius ubi distincti à priori, ut infrà dicemus, idque omnino independenter à seipso ut existente in alio loco, ut patet ex corpore Christi: quod per novam consecrationem a què poneretur in uno altari, etsi non esset in ullo alio, aut etiam in cœlo.

Ad secundum respondeo, ex prædicta quidem positione sequi, rem creatam posse ubique, in hoc mundo constitui non tamen si ubique ponatur, fore immensam sicut Deus: sed tantum habituram immensitatem quandam participatam, ad eum modum quo Angeli sunt immortales per participationem. Accedit quod Deus non dicitur immensus ideo solum, quod cœlum & terram occupet: sed quia etiam est in spatiis imaginariis infinitis, & loca infinita realia, si tot darentur replere potest, quod de creatura communiter negatur.

Ad tertium dico, nullam esse repugnantiam, quod
f z homo

homo in uno loco moveatur, in alio quiescat, in uno calefiat, & in alio frigefiat, in uno vivat, in alio moriatur, in uno amet, in alio actum odii circa idem objectum eliciat: & ita de aliis mutationibus tam immanentibus, quam transeuntibus, tam internis, quam externis. Et ratio generalis est, quia cum sit virtualiter duplex homo, non repugnat quod ea praestet, quæ duo homines distincti praestare possent, aut quod easdem mutationes subeat.

Secundò hæretici objiciunt, et si possibile esset Christum realiter esse præsentem in Eucharistia, id tamen de facto minimè concedi debere, eò quod talis existendi modus supremam illius majestatem maximè dedecet: sequeretur enim illum dentibus teri, in ventrem, & in secessum abire, à muribus corrodi, in terram cadere, & similia quæ indignissima sunt.

Respondeo, si hoc argumentum aliquod haberet robur, neganda fore plurima fidei nostræ mysteria. Nam si indignum est majestate divina occultari sub speciebus panis & vini: indignum etiam erat tanta majestate in utero Virginis per novem menses delitescere, pannis involvi, pauperum ducere vitam, &c. Item si indignum est, quod species panis & vini, sub quibus existit Christus à bestiis possint corrodi, aut comburi, nonne indignius est quod ipsem et Christus, dum erat in hoc vitæ statu, innumera tormenta in propria specie pertulerit, alapis & flagellis cæsus fuerit, & tandem inter duos latrones crucifixus?

Dicunt hæretici ex Paulo 1. Cor. 1. Mysterium crucis Judæis esse scandalum Gentibus scutitiam: ipsis autem electis Dei virtutem, & Dei sapientiam. Tormenta quidem pro nobis pertulit Christus, divinitas vulnerari, aut lœdi non potuit, quin potius illius virtus, & sapientia mirum in modum in passione eluxit. Sic res habet in Sacramento altaris, et si species in lutum projiciantur, aut à muribus corrodantur, non propterea

propterea laeditur Christus, etiam qua homo, quia est immortalis, & impassibilis. Neque hic aliquid indignum Deo contingit: quin immo sicut in hujus Sacramenti institutione, summa Christi potentia, summa sapientia, & summus amor elucescunt: ita illius humilitas & patientia in eo commendantur, quod ab inimicis se sumi, & interdum conculcari patitur.

Tertio objiciunt, ex reali Christi praesentia in hoc sacramento, nullam nos percipere utilitatem, quae per nuda signa, & fidem ad nos manare non posse: & consequenter ejusmodi praesentiam esse prouersus inutilem, & nullatenus admittendam.

Respondeo primò, hoc argumentum retorqueri posse. Nam si ideò superflua est praesentia Christi, quia salutem possimus consequi per nuda signa, & fidem: dicendum est etiam signa, & fidem esse res supervacaneas, cum sine ipsis possit Deus absolutè nobis gratiam, & salutem conferre. Item dici poterit, Incarnationem fuisse inutilem, & simul tot labores à Christo exantratos: quia poterat Deus nos salvare, etsi homo non fieret, aut homo factus, minima lachrymula, & quantumvis exiguo opere bono, peccatorum remissionem nobis obtainere.

Respondeo secundo, ex reali praesentia Christi nos multo majorem percipere fructum, quam si nuda signa adessent. Primò enim exercetur fides, in consideratione hujus mysterii; quod tum propter varia miracula quae continet, tum quia sensibus maxime repugnat, non parum creditu difficile est. Roboratur etiam spes, quia dum consideramus Christum realiter nobis uniri, non parum movemur ad sperrandam unionem beatificam, cuius Eucharistia est pignus. Accenditur præterea amor in Christum, quia in hujus sacramenti institutione, divitias sui erga nos amoris veluti effudit, ut docet Trident. sess. 13. cap. 2. Denique ex contemplatione hujus mysterii, non exigua motiva patientiae, humilitatis, aliarumque virtutum eruere possumus, & illas eò facilius

Comparare, quò gratia in hoc sacramento collata est intenſior, quam si Christus realiter non aderet. Plures adverſariorum objeſtiones hic afferri potuiffent, ſed quia ad alias diſſicultates inſrā explicandas per-tinent iis ſupreſedemus.

RESOLUTIO II. Poteſt idem corpus virtute di-
ona ſimul poni in diverſis locis circumscriptivè.] PRO-
BATUR 1. quia certum eſt ex fide corpus Christi in
cœlo existens modo quantitativo & extenſo, ſimul
existere in Sacramento Euchariftiæ, modo spiritua-
li, & indiviſibili. Ergo non repugnat quod idem cor-
pus ſimul ſit in duobus locis extenſivè, & modo quā-
titativo: ſiquidem corpori quantitativo & extenſo
magis repugnat, poni in loco, modo inextenſo & in-
diviſibili, quam modo extenſo & diſiſibili; cùm po-
ſterior exiſtendi modus ſit magis connaturalis, &
proportionatus corpori quam prior, ut per ſe no-
tum videtur.

Probatur 2. Quia non minus repugnat, quod duo
corpora ſimul ſint in eodem loco, per muſuam pe-
netrationem, quam quod idem corpus ſit in du-
bus locis extenſivè: priuſ autem fieri poteſt divini-
tus, ut fides docet contigſe in Nativitate, & Re-
ſurreſtione Christi: ergo poſterius divinæ potentia-
e denegandum non eſt. Major ſuadetur, quia ſi eſt re-
pugnantia, quod idem corpus ſimul ſit in duobus lo-
cis, ideo eſt, quia ſequeretur idem eſſe diſiſum à
ſeipſo, & non eſſe adæquationem inter locum &
locatum, eo quòd corpus locatum excederet lo-
cum ſibi proportionatum & adæquatum: at ſimi-
liter expoſitione duorum corporum in eodem loco,
ſequeretur rem aliquam non eſſe diſiſam à qua-
viſ alia, quod non minus repugnat, quam quod ſit
diſiſa à ſeipſa. Item non eſſe proportionem inter lo-
cum & locatum, quia idem locus concluderet duo
corpora, quorum ſingula tantumdem loci occupare
poſſent.

Dices 1. Si corpus poneretur circumscriptivè in
duobus

DE EUCHARISTIA CAP. IV. 127

duobus locis , sequeretur hæc duo contraria simul esse vera hoc corpus est comprehensum ab isto loco, quia ab illo continetur & circumscribitur : hoc corpus non est comprehensum ab isto loco, quia totum est extra illum. Verum hoc argumentum in primis retorqueri potest contra suum authorem: nam si corpus , quod est extensivè in loco, ita ab eo comprehendendi debet, ut nihil illius sit extra talem locum, cum Christi corpus sit in cœlo extensivè. quomodo potest esse realiter secundum se totum in sacramento? Nonne posita illa duplice præsentia, sequetur idem corpus à loco comprehendendi , & non comprehendendi?

Secundò igitur dicendum est, prædicta contraria non sequi: nam cum locus ambientat omnes partes corporis locati, ita ut nulla sit quæ in eo non contineatur, ex eo capite verum est , hoc corpus esse cōprehensum ab isto loco. Licet autem idem corpus ponatur in alio loco , id non sufficit, ut dicatur illud non comprehendendi à priori loco. Quare in eo casu potius dicendum est , idem corpus comprehendendi à duobus locis , quam comprehendendi, & non comprehendendi à quolibet ex illis.

Dices 2. Si idem corpus poneretur circumscriptivè in duobus locis , haberet extensionem in ordine ad locum, & non in ordine ad se; adeoque haberet secundarium effectum quantitatis sine primario, quod repugnat. Respondeo in hac objectione gratis falsum supponi ; quando enim corpus in uno loco existens, ponitur in alio, ut fit in Eucharistia, in hoc secundo loco ponitur totum, cum sua quantitate , adeoque cum extensione in ordine ad se; unde si corpori Christi existenti in Eucharistia , daretur extensio ad locum, ibi non esset effectus secundarius quantitatis, sine primario. Quod si dicas, in utroque loco esse eandem quantitatem, & extensionem in ordine ad se , hinc non colliges effectum secundarium quantitatis, sine primario reperiri ; sed ut summū cum uno

effectu primario, duos secundarios reperiri, qua in re nulla est repugnantia: præsertim cum quantitas corporis in uno loco existens, distinguatur virtualiter à seipso ut existente in alio.

RESOLUTIO III. *Vera aliqua actio versatur circa corpus Christi, ut est in Eucharistia, quæ quidem non est meritis adducta, terminata ad illud ubi, quod Christus habet in sacramento, sed vera & realis corpus Christi produc[t]io.*] PRIMA PARS PROBATUR, tum quia Patres vulgo docent, Sacerdotem confidere corpus Christi, substantiam panis in corpus Christi converti, & similia quæ commode explicari nequeunt, nisi actio aliqua circa corpus Christi versetur. Tum quia ubi est novus & realis effectus, ibi est nova & realis actio: at quod Christus sit re ipsa sub accidentibus panis, sub quibus ante[n]e non erat, hoc est novus effectus: ergo ibi nova actio circa corpus Christi intercedere debet.

Secunda pars ostenditur, tum quia de fide est in Eucharistia intervenire verani conversionem substantialiem, quam transubstantiationem appellant. panis in corpus Christi; at transubstantatio non potest terminari ad ubi, quod est accidens; sed potius transaccidentatio, ut ita loquar. Tum quia cùm ubi nihil aliud sit, quam conjunctio inter locum & locatum, sicut impossibile est quod anima in cœlo existens, corpori in terris posito substantialiter uniatur, per solam productionem unionis; ita repugnat quod Christus in cœlo existens, realiter & substantialiter constituatur in Eucharistia, per solam productionem ubi. Tum quia sequeretur creaturam aliquam existere, quæ non sit producta: ut si verbi causa, Deus corpus Christi ut in cœlo existens, destrueret, & conservaret ut existens in Eucharistia: cùm enim ibi sepponatur positum per productionem solius ubi, per continuationem ejusdem actionis, ibi conservari posset.

Tertia pars ex præcedentibus colligitur: nam cùm corpus

DE EUCHARISTIA. CAP. IV. 129

corpus Christi ponatur in sacramento, per veram actionem realem, eaque non sit mera adductio, consequens est ut sit vera, & realis corporis Christi productio. Confirmatur, tum quia in Eucharistia intervenit vera conversio substantialis: in omni autem conversione substantiali, terminus ad quem verè producitur; tum quia ut terminus ad quem respondeat termino à quo, sicut in hac conversione; panis desinit esse quoad substantiam: ita corpus Christi debet ibi incipere quoad esse实质的, adeoque per veram & realem productionem. Tum quia Patres probant mutationem vini in sanguinem Christi, ex mutatione aquæ in vinum facta in Cana Galileæ; Deumque posse solo verbo ex pane corpus suum efficere, quia solo verbo fecit cœlum, & terram. Hæc autem exempla continent mutationem substantialis, ex parte termini ad quem.

Dices 1. Ea tantum admittenda est conversio in Eucharistia, quæ sufficit ad tuendam veritatem verborum consecrationis: at verba consecrationis vera erunt, et si corpus Christi ponatur in sacramento per solam adductionem. *Responde 1.* hanc objectionem gratis supponere, fieri posse, ut Christus in cœlo existens, & ad altare non descendens, ponatur in illo realiter & substantialiter, per solam productionem, ubi 2. modus ille dato quod esset possibilis, non sufficeret ad defendendam conversionem substantialis quæ fit in Eucharistia, quamque verba ipsa significant, & efficiunt.

Dices 2. Ex nostra sententia sequi, Christum secundum esse substantialie incipere esse, & secundum illud desinere, quod absurdum videtur. Confirmatur, nā si inciperet esse in Eucharistia crearetur: at hoc non, cum præexistat in cœlo. *Responde 2.* absurdum quidem esse afferere, quod Christus incipiat, & desinat esse absolute, seu secundum esse quod habet sive in cœlo, sive in terra: non tamen quod desinat, & incipiat esse secundum illud esse quod habet

in Sacramento. Ad confirmationem dicimus, ex eo quod Christus existat in cœlo non sequi, quod non creetur in Eucharistia: sed tantum quod ea non sit prima illius creatio. Quia tamen communiter quod creature, non supponitur existens, positio corporis Christi, in Eucharistia, non tam productio aut creatio: quam reproductive, aut replicatio appellari solet.

RESOLUTIO IV. *Interpositionem Christi in hoc sacramento, & desitionem panis, est connexione aliqua ita scilicet ut illa sit causa istius, non physica, sed moralis.] PRIMA PARS PROBATUR, tum quia Patres, ex presentia corporis Christi, colligere solent absentiam panis; quod signum est, positionem illius esse quodammodo causam desitionis istius: seu substantiam panis expelli, eò quod Christi corpus in sacramento constituitur. Tum quia in Eucharistia reperitur vera, & substantialis conversio panis in corpus Christi: at in omni vera conversione positio termini, ad quem, est causa desitionis termini a quo.*

Secunda pars suadetur: nam si positio corporis Christi habet connexionem physicam, cum desitione substantiae panis: vel eam habet, quatenus substantia panis destruitur eadem actione physica, qua corpus Christi ponitur in sacramento; vel quatenus substantia panis definit esse, eò ipso quod corpus Christi tribuit accidentibus panis modum per se existendi. At neutrum dici potest: Non primum, quia cum corpus Christi sit indivisibiliter in Eucharistia, nullam habet repugnantiam physicam cum quantitate panis, & multo minus cum illius substantia: quare actio qua corpus Christi in hoc sacramento constituitur, non est destructiva substantiae panis.

Non etiam secundum, tum quia supponitur, accidentia panis post separationem, habere positivum existendi modum, formaliter repugnantem inhærentia,

DE EUCHARISTIA. CAP. IV. 131

rentiā, de quo infrā cap. 6. Tum quia ex eo quod accidentia separantur à substantia, non debet colligi ipsam substantiam desinere esse; imo potius dicendū videtur, destructionem substantiæ esse causam quod accidentia sint separata. Tum quia difficile creditu est, substantiam ab accidentibus separatam, ne qui-dem per momentum posse existere cùm non tam dependeat substantia ab accidentibus, quām accidentia à substantia. Tum quia gratis dicitur, Christi corpus de facto elevari ad dandam perseitatem accidentibus panis, sive talis elevatio sit possibilis, si-
ve non.

Dices, modum illum per se existendi, produci in accidentibus à Deo immediatè, Sed contra, nam sic destructio substantiæ panis non responderet positioni corporis Christi, sed perseitati accidentium, quod certè alienum videtur à ratione conversionis substantialis, quam omnes in hoc mysterio agnoscunt: sic enim dicendum est, ideo substantiam panis destrui, quia corpus Christi ponitur in sacramento; non autem quia accidentia ipsius panis per se existunt

Tertia pars ex præcedentibus colligitur: nam cum assignanda sit quædam connexio, inter desitionem termini à quo, & positionem termini ad quem; neque ea possit esse physica, consequens est moralem sufficere. Quæ in eo posita est, ut quamvis corpus Christi, ut est in sacramento, ex natura rei substantiæ panis non expellat, tamen ex pacto divino, posito corpore Christi tali modo, seu per verba consecrationis, non minus certò panis substantia destruitur, Deo concursum suum illi denegante, quām si inter illa esset oppositio physica. Eò quod verba consecrationis vera esse nequeunt, nisi substantia panis destruatur, ut liquet ex supradictis.

Néque refert, quod non fiant conversiones naturales, nisi inter terminos formaliter repugnantes: hoc enim oritur ex conditione agentium naturaliū,

quæ non possunt unam formam destruere , nisi in idem subjectum aliam ipsi in physicè repugnantem invehant. Quòd si agens aliquod naturale producendo verbi causa , albedinem in pariete, ab eo necessario frigus expelleret , certè non immerito paries, ex frigido albus fieri diceretur ; esto inter frigus, & albedinem non sit repugnantia formalis. Ita ergo dici potest , ex pane fieri corpus Christi, seu panem converti in corpus Christi, etsi inter corpus Christi, ut est in altari, & substantiam panis formalis oppositio physica non intercedat , sed tantum moralis, modo explicato.

CAPUT V.

De modo quo Christus ist in Eucharistia.

RESOLUTIO I. *Inter corpus Christi , & species necessaria est unio aliqua , non quidem physica , sed moralis .] PRIMA PARS negari non potest : nam Eucharistia in facto esse , est unum sacramentum constans intrinsecè ex corpore Christi , & speciebus: unum autem esse non posset , nisi inter corpus Christi , & species , esset unio aliqua sive physica , sive moralis.*

Secundapars ostenditur , nam Eucharistia , ut est sacramentum , non exigit unionem physicam: cùm in aliis sacramentis non sit talis unio , inter materiam & formam. At neque ut est hoc speciale sacramentum , constans corpore Christi , & speciebus , quia tamdiu durat ejusmodi Sacramentum , quamdiu species Christum præsentem significant: ut autem illum hoc modo significant , non opus est ut sit aliqua unio physica propriè dicta , inter corpus Christi & species , sive formalis , qualis est inter materiam & formam , sive effectiva , cuiusmodi reperitur inter magnetem & ferrum ab eo attractum ; sed sufficit quod ex pacto divino , corpus Christi continetur realiter sub speciebus , easque intimè pervadat , adeoque inter illa sit unio